

DR. FANIKA KRAJNC-VREČKO

**CERKVENE KNJIŽNICE IN LIMBUŠKA
ČITALNICA, GOJIŠČA BRALNE
KULTURE DO SREDE 19. STOLETJA**

DBM

UKM, 18. april 2018

CERKVENE KNJIŽNICE DO 1850

- tradicija knjižničarstva in bralne kulture v Mariboru sega na področje starih samostanskih knjižnic, ki so bile razpuščene v času Jožefa II. (1780-1790):
- cerkvene znanstvene knjižnice, kjer so svoje znanje izpopolnjevali duhovniki ter drugi znanstveni delavci
 - Kapucinska knjižnica
 - Minoritska knjižnica
 - Knjižnica avguštinskega samostana
- v Slomškovem času
 - Farne knjižnice po župniščih kot ljudske čitalnice

NAJSTAREJŠE ZNANE KNJIŽNICE/ČITALNICE V OKOLICI MARIBORA

- 1830 Radgona: kaplan Lah posoja knjige in o tem vodi zapisnik
- 1845 Družba za knjige brati v Framu: župnik Oroslav Caf v Novicah poziva farane: „... *da napravijo v svojih farah bravnice, to je družbe za bukve brati, gder vsaki ob letu nekoliko vloži, da se vse bukve, kar jih je slovenskih, pokupijo ino po fari berejo*“.
- 1847 Družba za branje slovenskih bukvic v *Lembachi*

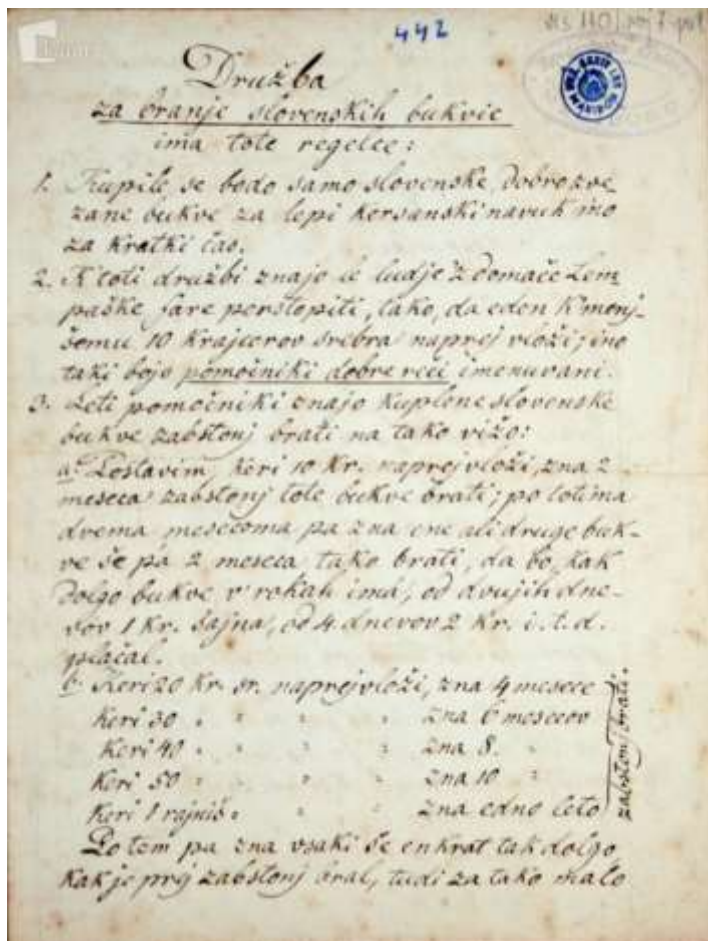
ANTON LAH IN LIMBUŠKA ČITALNICA 1847 – 1861

- Po prihodu za župnika v Limbuš
 - Leta 1847 ustanovi **Družbo za branje slovenskih bukvic** - čitalnico
 - pripravi PRAVILA/REGELCE – najstarejši znani „civilni“ knjižnični red na Slovenskem
 - knjige opremi z exlibrisom „Družba slovenskega branja v Lembachi“

PRAVILA LIMBUŠKE ČITALNICE

1847

○ Družba za branje slovenskih bukvic

1. Nakup in članstvo
2. Odškodnina
3. Vzdrževanje fonda
4. Članarina

PRAVILA LIMBUŠKE ČITALNICE

1847

- *NAKUP (nabavna politika) IN ČLANARINA*
- *Kupile se bodo **samo slovenske**, dobro zvezane **bukve** za lepi **keršanski navuk** ino za **kratki čas**.*
- *K' toti družbi znajo le udje 'z domače Lemparške fare perstopiti, tako, da eden k' menjšemu 10 krajcerov srebra naprej vložī; ino taki bojo pomočniki dobre reči imenuvani.*
- *Le-ti pomočniki znajo kuplene slovenske bukve zabstonj brati na tako vižo*
- *Postavim, kerī 10. kr. naprej vložī, zna dva meseca zabstonj tote bukve brati; po totima dvema mesecoma pa zna ene ali druge bukve še po 2 meseca tako brati, da bo, kak dolgo bukve v' rokah ima, od dvujih dnevov 1 kr. šajna, od 4 dnevov 2 kr. i.t.d. plačal.*

„ČLANARINA V LIMBUŠKI DRUŽBI 1848“

- *Keri 20 kr. sr. naprej vložiti, zna 4 mesecov*
- *keri 30 " " " " " 6 mesecov*
- *keri 40 " " " " " 8 mesecov*
- *keri 50 " " " " " 10 mesecov*
- *keri 1 rajniš " " " 1 leto **zabstoj brati.***
- *Po tem pa zna vsaki še enkrat tako dolgo, kak je prej zabstoj bral, tudi za tako malo plačilo bukve imeti, kak je zgoraj rečeno, najmreč, da od dvujih dnevov 1 kr. šajna plača.*

KAJ SO DOBILI ZA LETNO ČLANARINO NEKOČ DANES

1848

Članarina v Lembachi

- letna 1 rajniš (goldinar-fl)
- 4-mesečna 20 kr

2018

Članarina v Teološki
knjižnici Maribor

- letna 14,00 EUR
- 3-mesečna 5,00 EUR

- *Kmetijske in rokodelske novice*
- letna nar. 2 fl. 30 kr.

Knjiga: Muršec, *Bogočastje* 1850.
196 str. 30 kr.

Za letno članarino bi lahko dobili pribli. polletno naročnino *Novic* oziroma kupili 7 knjig

- *Nedeljski dnevnik*
- letna nar. 107,64 EUR

Knjiga: Sarah, *Bog ali nič.* 2018.
380 str. 30 EUR

Za letno članarino dobimo 13 % letne čl. časopisa oziroma slabo polovico ene knjige

FARNE KNJIŽNICE – GOJIŠČA BRALNE KULTURE

- Farne knjižnice so v pred- in pomarčni dobi odigrale pomembno vlogo na slovenskem podeželju, saj je tako knjiga bila dostopna tudi kmetu, ki zanjo ni imel denarja.
- Duhovniki, ki so knjige izposojali in jih v glavnem tudi sami kupovali, so bili hkrati tudi že knjižničarji – od njihovega izbora je bilo odvisno, katere knjige bo knjižnica hranila in jih izposojala.
- Čeprav so za farne knjižnice skrbeli duhovniki, pa zanje ne moremo reči, da so bile to cerkvene knjižnice. O slednjih lahko govorimo, ko gre za strokovno in znanstveno literaturo predvsem s področja teologije, čeprav so cerkvene knjižnice hranile tudi drugo znanstveno literaturo.

IZKUŠNJA IZ PRETEKLOSTI

- V času, ko se moramo na Slovenskem znova „boriti“ za ohranitev slovenščine kot učnega jezika na univerzi, lahko optimistično črpamo iz izkušnje izpred 170 let:
 - S prizadevanji za branje slovenskih knjig se je utrjeval in ohranil slovenski jezik in širila bralna kultura tudi med preprostim ljudstvom.
 - Danes nas zavedanje o nuji ohranjanja in utrjevanja bralne kulture more pripeljati do splošne kulture v najširšem pomenu besede.

○ *»Plemenitost pismenstva ni v tem, da nekaj posameznikov razume zapisano in uživa sadove duhovne kulture, ampak izvira iz množice bralcev.«* (Bleiweis, 1843)

○ HVALA ZA POZORNOST!

